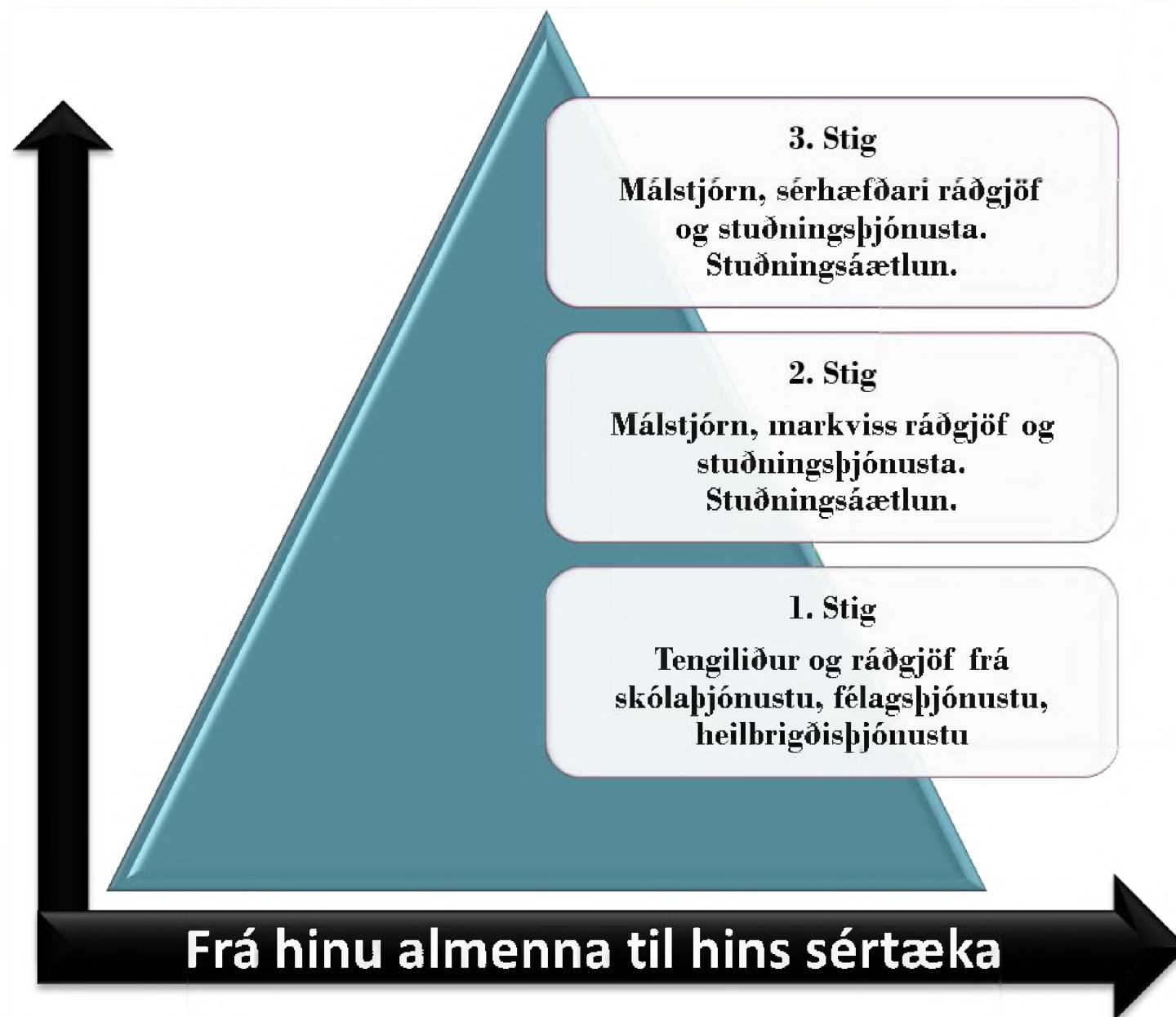

Lög um samþætta þjónustu í þágu farsældar barna, nr. 86/2021

Grundvallarbreyting á því hvernig þjónusta við börn er skipulögð og veitt

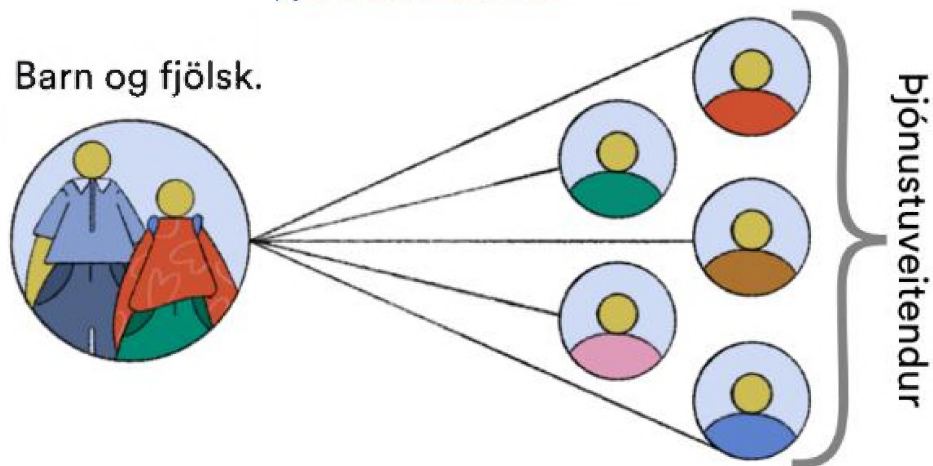
- **Meginmarkmið:** Börn og foreldrar sem þurfa stuðning fái aðgang að samþættri þjónustu við hæfi án hindrana.
  - Mikilvægt er að hafa í huga lögin fjalla ekki um einstök úrræði heldur hvernig þjónusta er skipulögð og veitt.
- **Árangur:** Börn fá aðstoð fyrr og minni líkur eru á að vandi þeirra þyngist eða kalli á umfangsmeiri inn grip.
  - Þjónustan færir nær börnunum. Tengiliðir starfa í leik-, grunn- og framhaldsskólum, heilsugæslu og málstjórar félagsþjónustu.
  - Alls starfa 736 tengiliðir þar sem börn eru daglega. Þeir mynda þéttriðið net fagfólks um land allt sem fylgist með velferð barna og bregst við þegar þörf krefur eða óskað er eftir stuðningi.

Brotakennd og samþætt þjónusta

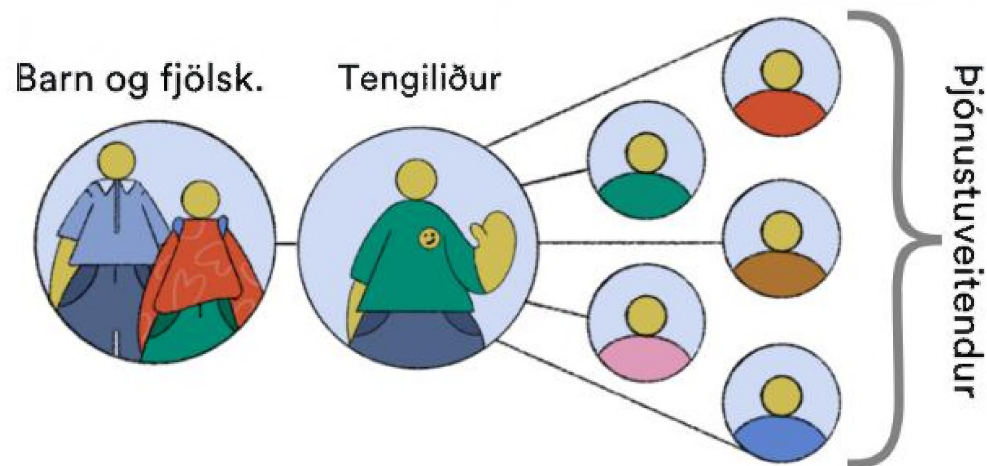
Þjónusta ekki samþætt

Barn og fjölskylda sjá sjálf um samskipti við alla þjónustuveitendur

Samþætt þjónusta á 1. stigi

Tengiliður í samstarfi við þjónustuveitendur

Grundvöllur stefnu og framkvæmdaáætlunar um farsæld barna

Lögbundinn grundvöllur: 3. mgr. 3. gr. laga nr. 86/2021

- Samráðsvettvangur ráðherra undirbýr stefnu og fjögurra ára framkvæmdaáætlun ríkisins í samráði við Samband íslenskra sveitarfélaga. Við undirbúninginn skal taka mið af niðurstöðum farsældarþings.
- **Farsældarþing:** Víðtækt samráð við fagfólk, þjónustuveitendur, stjórnvöld, börn og aðstandendur þeirra.
- **Gögn og samráð:** Greiningar og sjónarmið hagsmunaaðila móta áherslur aðgerða.
- **Ríkisendurskoðun:** Ábendingar um innleiðingu og framkvæmd laganna lá til grundvallar við mótun sumra aðgerðar.

Stoðir stefnu um farsæld

Framtíðarsýn: Ísland verði barnvænt samfélag þar sem réttindi, velferð og öryggi barna eru alltaf sett í fyrsta sæti.

Sex stoðir leiða alla stefnumótun í málefnum barna:

- **Jafnræði** með sérstakri áherslu á börn í viðkvæmri stöðu
- **Barnvæn nálgun og þátttaka** með raunverulegum áhrifum barna
- **Viðeigandi stuðningur** sem er tímanlegur og miðast við þarfir barns
- **Fræðsla, forvarnir og réttindi** sem valdefla börn og fjölskyldur
- **Framúrskarandi fagfólk** með öfluga fagþekkingu og gott starfsumhverfi
- **Áreiðanleg gögn** sem styðja ákvarðanatöku, forgangsröðun og eftirfylgni

Almennt um framkvæmdaáætlunina

Framkvæmdaáætlunin hefur 16 aðgerðir.

- Hver aðgerð tilgreinir markmið, ábyrgð, samstarfsaðila, tímabil, mælikvarða og tengingu við stöðir stefnunnar.
- Sumar aðgerðir fela í sér greiningu sem getur leitt til frekari úrbóta.
- Dæmi: Aðgengi barna í viðkvæmri stöðu að samþættri þjónustu verður kortlagt og greint. Gerðar verða tillögur að úrbótum sé þess þörf.

Gert er ráð fyrir 820,2 millj. kr. til fjármögnunar aðgerðanna á tímabilinu 2027–2030.

Aðgerð 1: Jafnt aðgengi barna

Aðgengi barna í viðkvæmri stöðu að samþættri þjónustu verði kortlagt og greint.

- Sérstaklega er horft til barna með fjölbreyttan tungumála- og menningarbakgrunn, barna frá tekjulágum heimilum og barna með fötlun.
- Kortlagt verður hvort kerfislægar hindranir takmarki aðgengi, til dæmis vegna upplýsingamiðlunar, kostnaðar, búsetu eða túlkajónustu.
- Greinist hindranir verða lagðar fram tillögur að úrbótum.
- Aðgerðin bregst meðal annars við ábendingu Ríkisendurskoðunar um óvissu varðandi rétt barna á flóttu til þjónustu og ábendingu er varðar bæta yfirsýn um stöðu barna og kortlagningu á hvað þarf til að auka farsæld barna.

Aðgerðir sem byggja á fyrri reynslu

2. Svæðisstöðvar íþróttahéraða

- Festa á svæðisstöðvarnar í sessi til að auka þátttöku barna og ungmenna í viðkvæmri stöðu í íþróttastarfi.
- Tímabil: 2027–2030. Gert er ráð fyrir 520 millj. kr. stuðningi á tímabilinu.
- Mótframlag kemur frá ÍSÍ

12. Áframhaldandi stuðningur við svæðisbundin farsældarráð barna

- Skilgreina á leiðir til stuðnings svo ráðin verði öflugur vettvangur samráðs og nái fótfestu í öllum landshlutum.
- Mælikvarði 2027: Fjögurra ára áætlun um svæðisbundna forgangsroðun liggi fyrir í öllum landshlutum.
- Framlag til svæðisbundnu farsældarráða var til tveggja ára en lagt er til að stuðningur haldi áfram í eitt ár aukalega.

Aðgerð 3: Samfelld miðlun upplýsinga í þágu farsældar barns

Markmið: Samræmd skráning og örugg, aðgengileg miðlun nauðsynlegra upplýsinga milli þjónustuveitenda.

- Kortlagðar verði kerfislægar hindranir, meðal annars í lagaumhverfi, sem torvelda upplýsingamiðlun.
- Skoðað verði hvernig nauðsynleg gögn geti fylgt barninu milli þjónustuveitenda.
- Jafnframt verði þróaðar tæknilausnir sem styðja örugga og skilvirka upplýsingamiðlun.
- Ábending frá Ríkisendurskoðu.
  - *Setja þarf á laggirnar starfrænt kerfi um samþætta þjónustu í þágu farsældar barna.*

Aðgengi og þátttaka barna

4. Barnvænt fræðsluefni um samþætta þjónustu í þágu farsældar barna

- Gefið verði út fræðslu- og upplýsingaefni á barnvænu máli í samvinnu við börn. Efnið taki mið af aldri og þroska og verði þýtt á þau tungumál sem þörf er á.

5. Innleiðing hagsmunamats út frá réttindum barna

- Hagsmunamat verði skyldubundinn hluti af undirbúningi lagafrumvarpa, þingsályktunartillagna og stefnumótandi ákvarðana, sem og ákvarðana í málum einstakra barna.
- Fræðsla, leiðbeiningar og þjálfun um framkvæmd matsins verði aðgengileg starfsfólki ráðuneyta.

Þátttaka barna og bætt aðgengi

6. Þátttaka barna í eigin farsæld

- Þátttaka barna í gerð eigin stuðningsáætlana verði rýnd með hliðsjón af aðkomu þeirra og upplifun af ferlinu.
- Samdar verði leiðbeiningar fyrir málstjóra og upplýsingaefni fyrir börn um rétt þeirra til þátttöku og endurgjafar.

7. Bætt aðgengi að þjónustu fyrir börn

- Gerð verði þarfagreining á því hvað helst skorti í þjónustu og stuðningi og helstu biðlistar eftir lögbundinni þjónustu verði kortlagðir.
- Lagðar verði fram tillögur að forgangsröðun og úrbótum. Tímabil aðgerðarinnar er 2026–2027.
- Ábending Ríkisendurskoðunar um bætta yfirsýn (1) og eflingu þjónustuinnsviða (5)

8. Farsæld í framhaldsskólum – ný aðgerð

Stutt verði við innleiðingu samþættrar þjónustu í framhaldsskólum með gæðamælikvörðum, samræmdri verklýsingu fyrir tengiliði og verklagi um hnökralausan flutning mála milli skólastiga.

- Fræðsla og samræmd upplýsingamiðlun fyrir nemendur, foreldra og starfsfólk verði jafnframt efld.
- Aðgerðin á að brúa rof í þjónustu þegar börn færast úr grunnskóla í framhaldsskóla.
- Mælikvarði: Skráðum tilvísunum eða málum í samþættri þjónustu innan framhaldsskóla fjölgi um 25%.

Aðgerðir í samstarfi við heilbrigðisráðuneytið

10. Heildstæð endurskoðun á þjónustufarvegi fyrir börn með taugaproskaraskanir

- Núverandi farvegur verði rýndur og lagðar fram tillögur að skilvirkari þjónustufarvegi þvert á kerfi. Tímabil: 2026–2028.

11. Samræmd innleiðing farsældar í heilbrigðis-, mennta- og barnaverndarkerfum

- Formlegur samhæfingarhópur heilbrigðisráðherra og mennta- og barnamálaráðherra samræmi innleiðingu laganna, ábyrgðarskiptingu, verklag og samstarf milli kerfa. Tímabil: 2027–2030.

Stuðningur við þjónustuveitendur

9. Yfirsýn yfir stigskipta þjónustu hjá sveitarfélögum og ríki

- Yfirlit yfir úrræði og þjónustu á 1., 2. og 3. stigi verði aðgengilegt starfsfólki þjónustuveitenda.

14. Sameiginlegur skilningur þjónustuveitenda

- Fræðsla, ráðgjöf og handleiðsla styðji sameiginlegan skilning á hlutverkum og ábyrgð, með sérstakri áherslu á tengiliði og málstjóra.

15. Fræðsla fyrir stjórnendur

- Þróuð verði fræðsla fyrir stjórnendur í mennta- og heilbrigðiskerfinu og félagsþjónustu. Mælikvarði: Helmingur stjórnenda hafi sótt námskeið við lok tímabilsins.

Mat á innleiðingu farsældar

13. Árangur farsældarstyrkja

- Árið 2028 verði árangur styrktra verkefna metinn og greint hvaða verkefni eigi að þróa eða innleiða á breiðari grundvelli.

16. Árangur af fyrstu fimm árum samþættrar þjónustu

- Á árunum 2027–2029 verði lagt mat á innleiðingu og framkvæmd laganna frá gildistöku þeirra. Niðurstöður verði birtar í skýrslu sem geti falið í sér tillögur að úrbótum.
- Matið byggist á fyrirliggjandi rannsóknum s.s. grunnrannsókn á innleiðingu farsældar frá 2023 og frekari rannsóknum eða upplýsingaöflun eftir því sem við á.

Framkvæmd og eftirfylgni

Innleiðing stefnunnar verður viðvarandi verkefni stjórnvalda í viðtæku samráði við börn og samfélagið.

Framkvæmdaáætlunin:

- bregst við ábendingum um annmarka á innleiðingu farsældarlaganna
- eflir þekkingu barna, foreldra, framlínustarfsfólks og stjórnenda
- metur árangur fyrstu fimm ára samþættrar þjónustu og leggur grunn að næstu skrefum